23.05.2018 586/03.00.00.00/2017

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausuntopyyntö

HE45/2018 VP Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maantielain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys liittyy maakuntauudistukseen liikennetehtävien osalta. Pääosa ELY-keskusten liikennevastuualueiden tehtävistä siirtyisi uudistuksessa maakunnille. Esityksessä määritellään valtion ja maakunnan välistä toimivaltajakoa liikenteen ja tienpidon tehtävissä. Tavoitteena on myös varmistaa maantieverkon valtakunnallinen yhtenäisyys ja riittävä palvelutaso maan eri osissa. Esityksessä luodaan myös puitteet pitkäjänteiselle valtakunnalliselle ja maakunnalliselle liikennejärjestelmäsuunnittelulle.

Lakiesityksen valmistelussa on otettu huomioon aikaisemmissa kuulemisvaiheissa saatua palautetta, myös HSL:n lausunnossa 8.3.2018 esittämiä näkökohtia. HSL kiinnittää valiokunnan huomiota vielä seuraaviin kohtiin lakiehdotuksessa.

Yleiset huomiot

HSL:n näkökulmasta keskeisin asia lakiesityksessä on liikennejärjestelmäsuunnitteluun liittyvä säätely. Lakiesitystä on tältä osin kehitetty oikeaan suuntaan. HSL korostaa liikennejärjestelmäsuunnittelun luonnetta eri tahojen välisenä laajaan vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön perustuvana. HSL tekee Helsingin seudulla lakisääteistä pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnittelua, joka koskee kuntien ja valtion kanssa yhteisesti sovittuna myös 10 seudun muun kunnan aluetta. Liikennejärjestelmäsuunnittelu tukee kuntien yleiskaavoitusta sekä koko seudun muuta maankäytön, asumisen, palvelujen ja elinkeinojen kehittämistä ja sillä on näin toteutettuna myös tiivis yhteys seudun joukkoliikenteen suunnitteluun ja hoitamiseen. Kuntien ja valtion yhteistyöhön perustuvan suunnitelman varaan on voitu tehdä seudun MAL- sopimuksia, joilla on turvattu eri toimijoiden sitoutuminen maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittämiseen. Lakiesityksessä on selkeytetty eri toimijoiden rooleja, mikä mahdollistaa myös jatkossa tämän tuloksellisen vapaaehtoisen yhteistyön kehittämisen.

Huomiot lain 1. lukuun

2 § Lain soveltamisalassa voitaisiin tuoda esille, että Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmasta säädetään laissa pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta (829/2009).

4 § Maantiet ja niiden luokittelussa viitataan asetuksella säädettävän tarkemmin siitä, miltä osin maantiet kuuluvat runkoverkkoon. Lain tasolla tulisi kuitenkin varmistaa tämän tapahtuvan siten, että kunnat voivat osallistua omalla alueellaan sijaitsevien runkoverkon osien määrittelyyn.

Huomiot lukuun 1a Liikennejärjestelmäsuunnittelu

HSL kannattaa ehdotusta valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta. Myös maakunnan tasolla liikennejärjestelmäsuunnitelma on tarpeellinen ja tällä tasolla korostuu yhteistyö ja yhteen sovittaminen kaupunkiseutujen liikennejärjestelmäsuunnittelun kanssa. Maakuntauudistuksen myötä kyse on kahden itsehallinnollisen tason yhteistyöstä ja vuorovaikutuksesta. Lakiehdotus on nyt esitetyssä muodossaan tältä osin tasapainoinen. Kaupunkiseutujen kestävän liikennejärjestelmäsuunnittelun näkökulmasta on ensiarvoisen tärkeää, että laki ei rajoita tai estä kuntien ja valtion välistä MAL- sopimusmenettelyä

Myös maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelmalta tulisi edellyttää viranomaisteen suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arviointia ja tehdä tältä osin 15 a §:ssä esitettyä vastaava lisäys 15 c §:ään. Maakunnan tason liikennejärjestelmäsuunnittelulla on merkittäviä ympäristö- ja taloudellisia vaikutuksia. Tällaista arviointia on edellytetty myös Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmalta jo tällä hetkellä.

15 e §:n mukainen asetuksenantovaltuus ja sen kattavuus eri liikennejärjestelmäsuunnittelun tasoille tulisi harkita määriteltäväksi tarkemmin, jotta suunnitelmien sisällöt olisivat ennalta laissa riittävän kattavasti määriteltyjä.

Huomiot lukuun 1b Tienpidon järjestäminen

Tienpidon yhteistyöalueista sopiminen on lakiesityksen 15 f §:n mukaisesti vapaaehtoista 18 maakunnan välillä ja yhteistyöalueita voi enimmillään muodostua 9 kappaletta. Yhteistyöalueet tuovat uuden liikennehallinnon tason, mikä korvaa ELY- keskukset liikenneasioiden hoidon suhteen. HSL pitää maakuntamalliin perustuvaa tienpidon järjestämistä tehottomana ja pitää tarpeellisena järjestää tienpito kustannustehokkaasti riittävän isoina kokonaisuuksina.

Huomiot lukuun 3. Maantien kunnossapito ym.

33 §:ssä on määritelty kunnossapidon tasosta runkoverkolla ja siihen kuulumattomilla maantieverkon eri osilla sekä todettu, että liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset maanteiden kunnossapidon tasosta ja kunnossapitoluokista. Olisi hyvä selkeyttää myös, mitkä maantien osina toimivat

jalankulku- ja pyörätiet kuuluvat korkeimpaan kunnossapitoluokkaan. Myös pyöräteillä on runkoverkkoa, jonka kunnossapidon tason tarve on muuta pyörätieverkkoa korkeampi.

Huomiot esitykseen ratalain muuttamisesta

4§:ssä säädetään rautateiden luokituksesta ja erityisesti rautateiden runkoverkosta. Runkoverkon tarkoituksena on tarjota mahdollisuus sekä nopean henkilöliikenteen että tehokkaan tavaraliikenteen harjoittamiseen. Rautateiden runkoverkon määritelmää tulee täydentää sisällyttäen sinne kaupunkiratojen näkökulma. HSL alueen lähijunissa kulkee suurin osa koko maan junaliikenteen matkustajamääristä. Kaupunkiratojen toiminta ei saa häiriintyä tai vaarantua ja ne tulee ottaa runkoverkon ja sen liikenteen kanssa tasaveroisesti huomioon mm. häiriönhallinnassa ja ratakapasiteettia myönnettäessä. Kaupunkiradoilla tapahtuvat häiriöt voivat vaikuttaa myös valtakunnalliseen liikenteeseen. Raideliikenteen kehittämiseen tukeutuu koko Helsingin seudun MAL – suunnittelu ja mm. sen keskeinen tavoite liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttamisesta.

Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymä (HSL)

Suvi Rihtniemi
toimitusjohtaja

Aarno Kononen
osastonjohtajan
sijaisena